

mammadaba

Dzīvo Latvijas valsts mežos

Zelta ūdens

“Latvijas valsts meži” un mammadaba gaida tevi ciemos!

Sāc piedzīvojumu ar mammadaba!

brīvdienu maršruti un simtiem tūrisma vietu

Meklē jaunajā
[mammadaba.lv!](http://mammadaba.lv)

Dienas kļūst īsākas, un tas dabiski samazina mūsu āra aktivitāšu laiku. Tuvojas ziema, kad došanās dabā nav gluži ikdiena kā vasarā. Rudens ir pārmaiņu laiks, kad vakaros arvien biežāk gribas ietīties segā ar grāmatu rokās vai noskatīties filmu, kurai vasarā nesanāca laika. Taču tā uzreiz aizmirst karsto, notikumiem bagāto vasaru un likties ziemas guļā ir pārāgri. Rudens piedāvā arī saulainus brīžus, atvasaras un dabas pārvērtības. Tās ir jādodas piedzīvot atkal un atkal, gadu no gada.

Šoreiz meklēsim zelta rudeni ne tikai Siguldā, jo izrādās, ka no baltiešiem mums vienīgajiem ir viena rudens kulta vieta. Siguldai rudens karalienes kroni neviens neatņems, bet tas neliedz zelta ainavas apskatīt citur. Taču rudenī ir vērts skatīties ne tikai koku galotnēs, bet arī uz leju – ir lašu nārsta laiks. Uzzini, kur un kā to meklēt! Un ja reiz par ūdeņiem, tad tā dziļi – stāsts arī par Latvijas zemes dziļu lielāko dārgumu – pazemes ūdeņiem: gan tiem, kas veldzē avotos, gan tiem, ko, reiz cilvēks padzēries, vairs negrib mēģināt vēlreiz.

Esi vesels mežu zemē Latvijā!

Noderīgi:

Dodies piedzīvot jaunus atklājumus un baudīt atpūtu iecienītajos mammadaba galamērķos:

Čivini: @mammadaba

Abavas

ieleja

► Kandava ► Zviedru cepure ► Sabile

Pēc karstas vasaras ir prieks sagaidīt rudeni ar dzestriem rītiem, arī lietus pakšķēšanai uz palodzes ir nomierinošs, vakaros pat iemidzinošs efekts. Aiz muguras paliek garās vasaras dienas, kad no agra rīta līdz vēlam vakaram esam aktīvāki nekā citos gadalaikos. Domas arvien biežāk aizklīst pie grāmatām, kādas filmas vai kāda cita ziemas vakariem ierasta laika pavadīšanas veida. Bet vēl nav ziema! Dabā ir gana daudz ko redzēt un darīt, īpaši rudens pilnbriedā – krāsaino lapu laikā!

Tieši koku lapu krāsu maiņa ir viena no rudens vizītkartēm, un kāpēc gan lai tā nebūtu, ja tas ir viens no dažiem brīžiem gadā, kad vide mums visapkārt tik strauji, pat radikāli maina krāsu. Līdzīgi kā ar pamatīga pērkona dārda skaļumu nevar sacensties gandrīz neviens cilvēka radīto mehānisko ierīču troksnis, tāpat mēs gribēdami nespējam paveikt to, ko daba – dažās dienās pārkrāsot visu Latviju.

Pētnieki turpina meklēt atbildes, kuri apstākļi un procesi nosaka, kādā krāsā iekrāsosies lapas, jo, lai arī galvenie mehānismi ir izprasti, daudz detaļu joprojām ir neskaidras. Arī šoruden neviens botāniķis nespēs precīzi prognozēt, cik košas būs kļavas un vai bērzu dzeltenais būs koši zeltains vai drīzāk brūngans. Vai krāsošanās būs pakāpeniska vai strauja, un vai visas koku sugas savu krāsu kulmināciju sasniegs reizē, vai tomēr mainīs toņus pamīšus?

Viena lieta gan ir skaidra un tā notiek ik gadu. Gandrīz ik gadu, jo gadās tomēr izņēmumi. Zelta rudens vispirms ierodas Vidzemē – Alūksnes apkārtnē, arī Vidzemes augstienē –, tad Latgalē un visvēlāk Kurzemes rietumos, kur jūra gādā par siltāku rudeni, ļaujot kokiem lapās ilgāk saglabāt zaļo hlorofilu, jo tieši temperatūra ir svarīgākais faktors. Koku lapās dažādas krāsas pigmenti ir kopš to izplaukšanas pavasarī, taču dominē hlorofils – viela, kas nodrošina fotosintēzi, lai koki burtiski varētu paēst no saules gaismas. Kad fotosintēze beidzas, hlorofils noārdās, atstājot citus bioķīmiskus savienojumus ar citām krāsām. Ir pilnīgi skaidrs, ka šis process visā Latvijā norit līdzīgi, tāpēc baudīt rudens krāsas var doties uz jebkuru ainavisku vietu.

Latvijā par rudens galvaspilsētu jau izsenis sauc Siguldu. Protams, Gaujas senlejas reljefu jo īpaši krāšņo dzeltenie un sarkanie toņi, bet tā nebūt nav vienīgā zelta rudens vieta Latvijā. Mums bieži patīk salīdzināt sevi ar kaimiņiem. Tā nu igauņiem savas Siguldas nav. Igauņi brauc rudeni lūkot pa visu savu zemi. Protams, Hānjas augstiene ar Lielo Munameģi ir iecienītāks galamērķis, jo mūsu līdzenajās zemēs katrs paugurs piesien aci. Arī lietuvieši rudenī apceļo savus dabas parkus, ārzemju viesus, protams, ved uz Traķu pili, kas rudenī ir košu koku ieskauda. Jauna, iecienīta rudens pastaigu vieta ir taka pa koku galotnēm senajā Anīkšču mežā.

Necenšoties atņemt Siguldai un Gaujas senlejai rudens karalienes titulu, izcelšanas vērta ir arī Abavas ieleja. Izteiksmīgais reljefs Kandavas un Sabiles vecpilsētas krastos, Īvandes ūdenskritumi, Abavas rumba, Drubazu dabas taka, Sudmaļu ūdenskritums, Imulas dolomīta klintis, Kalnamuižas kraujas, Muižarāju klintis, Langsēdes klintis un pakalnu skati Pedvālē.

Apskates objektu un ainavisku skatu ir tik daudz, ka pārgājienu vai velo braucienu maršrutus var vilkt krustu šķērsu. Šoreiz piedāvājam maršrutu divām dienām, bet to droši var dalīt uz pusēm un doties arī vienas dienas piedzīvojumā.

Noderīgi:

Pārgājienu kopējais garums aptuveni 35 km.
Pirmā diena ir krietni garāka – apmēram 25–27 km,
otrā diena īsāka – apmēram 7–10 km.

Kandava–Zviedru cepure–Sabile

Lai kā arī dotos rudens ekspedīcijā – ar auto vai autobusu, jāsāk ar pastaigu pa Kandavu. Pilsēta nav liela, bet neliels gājiens cauri vecpilsētai jau dod to mieru, ko pēc ikdienas skrējiena vajag. Šaurajās ieliņās parasti nav daudz cilvēku, pilsētas pakalni jau iezīmē tās krāsainās rudens ainas, kas mūs sagaida pārgājienā. Tālāk dodamies uz Kandavas mācītājmuižu, bet no tās uz Veco Ozolāju taku. Un tā ir sava nosaukuma vērta! Ozoli – gan lielāki, gan mazāki, gan tik diži un vareni, ka tā vien velk pie tiem pieglausties, saņemot viņu simtgadu krāto enerģiju un atdot nogurumu un raizes. Visu to, ko nākam aizmirst dabā. Lai nokļūtu līdz nākamajam pieturpunktam, jāsoļo pār pļāvām un caur mežiem, līdz parādās smilšakmens un dolomītu atsegumi, un klāt esam – Velnala un Velna akmens. Gandrīz var sajaukt ar Siguldu, jo arī tur viens no rudens pastaigu galamērķiem ir tieši Velnala. Tiesa, Abavas ielejā ar to nekas nebeidzas, nākamais piedzīvojums ir Imulas dabas taka. Tā nav viegla. Noderēs koka kūjas, kas palīdzēs pieveikt kāpumus un kritumus, jo slapjā laikā tie mēdz būt slideni, tāpēc esiet uzmanīgi! Pirmajai dienai arī ar to ir gana. Tuvākā naktsmītne ir Zviedru cepure. Tas gan neliedz nakšņot arī teltīs, ja esat gatavi tās nest līdz pārgājienā.

Otro dienu ir lieliski iesildīt ar Mīlestības taku, kas vijas turpat gar Zviedru cepures atpūtas bāzi. Tā ved cauri mežam, kur ir arī nelieli, skaisti tiltiņi un kāpnes uz rudeni jeb kalna virsotni, no kuras paveras gleznains skats uz Abavas ieleju. Tieši tas, pēc kā dodamies!

Tālāk, pa ceļam uz Sabili, ir Zirgu taka. Un te mazliet mulsuma. Tā kā taka ved uz Sabili, tās sākumā ir norāde, ka tā ir Sabiles taka – it kā, lai ceļotājs zina, kur nonāks, bet trīs kilometrus garajā pastaiģu takā turpmākās informatīvās zīmes vēsta, ka tā ir Zirgu taka. Nosaukumu tā ieguvusi, jo faktiski ir sens, zirgu iemīts, līkumots ceļš. Tā galā, Sabiles pusē ir arī iecienīta atpūtas vieta – Sabiles Ēģipte. Kā cēlies tās nosaukums, īsti nav skaidrs. Agrāk tā bija pļava, bet tagad – priēžu jaunaudze, kur piesēst, atvilkt elpu un iedzert siltu tēju no termosā.

Sabilē ir divi īpaši slaveni pieturpunkti. Viens ar pasaules vērienu – Sabiles vīna dārzi, kas atzīti par vistālāk uz ziemeļiem esošajiem. Otrs – vietēja mēroga, bet, šķiet, kurš gan Latvijā nezina Sabiles leļļu dārzu, kas vienmēr seko gan modes tendencēm, gan aktuālajiem sociālekonomiskajiem procesiem.

Vienalga, vai rokās vīna vai dzirkstošas limonādes glāze, skats no Sabiles vīna kalna ir apskates vērts punkts. Tagad var gaidīt ziemu!

Un vēl viens padoms:

- *Pirmās dienas posmā noteikti jāņem līdzī pusdienas, ūdens, kāds silts dzēriens termosā un našķi, ar ko atjaunot spēkus gājiena laikā, jo tas ir patiesi sportisks pārgājiens. Otrajā dienā var iztikt tikai ar kādu našķi priekam un siltu dzērienu piesēšanai Ēģiptē.*

Avoti

Runājot par Latvijas zemes dziļu bagātībām un derīgajiem izrakteņiem, visbiežāk pirmos min smilti, granti, kūdras, dolomītu, mālus. Arī naftu, ko Kurzemē visādi cenšas iegūt jau gadu desmitiem. Tomēr lielāko bagātību bieži aizmirstam, jo tās mums ir tik daudz, ka uzskatām par pašsaprotamu – tie ir pazemes ūdeņi.

Mūsu senči avotus turēja par svētiem. Gan tāpēc, ka tie bieži bija vienīgie, kas spēja nodrošināt tīru dzeramo ūdeni visu cauru gadu, gan tāpēc, ka senatnē pasauli un dabas veltes neuztvēra tik pašsaprotami. Tīrs ūdens, kas izplūst no zemes, bija dārga dāvana.

Arī mūsdienās daudzi ļaudis labāk izvēlas ikdienā dzert avota ūdeni, lai gan dažkārt, īpaši populāros un blīvi apdzīvotās vietās esošos avotos ūdens var nebūt tas tīrākais, jo izplūst no samērā sekliem iežiem. Taču Latvijas zemes dzīles slēpj arī tādus ūdeņus, kas virszemi nav redzējuši tūkstošiem gadu, tādus, kas ir tik sāļi, ka tos nav iespējams iedzert, un pat tādus, kas pazemē esošajā spiedienā uzkaršuši līdz vairāk nekā 60 grādiem pēc Celsija.

No dabas mācības stundām skolas laikā atceramies, ka ūdeņus iedala saldūdeņos un sālsūdeņos. Pazemes ūdeņu sastāvs ir tik dažāds un minerāliem bagāts, ka tos iedala vēl smalkāk. Lielākā daļa avotu, no kuriem cilvēki ikdienā ņem ūdeni, iztek no dažu metru līdz pat 200–300 metru dziļuma. Tajos minerālvielu ir relatīvi maz – līdz 0,6 gramam uz litru, tie ir dzeršanai piemēroti saldūdeņi. Dažviet piekrastē, piemēram, Liepājas apkaimē, pazemē iespiežas arī jūras ūdeņi un tur no avotiem var tecēt iesāļūdens. Lai arī minerālvielu šajos ūdeņos ir mazāk nekā dziļāk pazemē plūstošajos, buķete var būt itin plaša un dažos avotos dzelzs saturs var būt tik liels, ka tas pat nebūtu ieteicams dzeršanai. Drošāk dzert no tiem avotiem, kuros veidojas sarkanās nogulsnes. Tas nozīmē, ka šajā ūdenī ir gana daudz skābekļa, kura klātbūtnē ūdenī esošā divvērtīgā dzelzs tiek oksidēta par trīsvērtīgo dzelzs jonu, tas izgulsnējas avota izplūšanas vietā kā nešķīstošs hidroksīds un rezultātā ūdens ir ne tikai tīrāks, bet arī garšīgāks.

Kas ir avots?

Avots ir vieta, kur pazemes ūdeņi dabiski izplūst virszemē – dažreiz atsevišķu pilienu veidā, dažreiz tie parādās islaicīgi pēc lietus, dažviet veido pastāvīgas un daudzgadīgas ūdenstecešas. Pazemes ūdeņi veido ūdens nesējslāņus, kas ir uzskatāmi par pazemes ūdenskrātuvēm. Avots ir ūdens nesējslāņa piepildījuma rezultāts, kad ūdens izplūst virszemē.

Dziļāk pazemē – 200 līdz 900 metru dziļumā – atrodas sāļūdeņu slānis. Minerālvielu saturs tajos sasniedz jau 2–4 gramus uz litru – tie ir sāļūdeņi. No šī slāņa arī iegūst populārākos Latvijas pudeļu minerālūdeņus. Un interesanti, ka tik dziļi zem Latvijas esošas pazemes ūdens slānis barojas ne tik daudz no mūsu pašu lietavām un sniega kušanas ūdeņiem, bet gan, kā izsecinājuši pētnieki, galvenā ūdens pieplūde šajā slānī ir no Igaunijas – Otepē augstienes jeb Lielā Munameģa apkaimes.

Der zināt

Krītošie (gravitācijas) avoti (lejupejoši avoti, kalnu avoti) – veidojas bezspiediena apstākļos, kad pazemes ūdeņu līmenis saskaras ar zemes virsmu. Pazemes ūdeņi pārvietojas zem zemes vertikālā virzienā, līdz sasniedz sprostsplāni, kurā nespēj infiltrēties, un sāk pārvietoties horizontālā virzienā, līdz sasniedz atveri zemes virsmā, kur izplūst kā avots. Šādi avoti parasti ir sastopami kalnu, kā arī pakalnu nogāzēs, kur galvenokārt izplatīti smilts vai grants nogulumu. Krītošie avoti ap izplūdes vietu parasti neveido baseinu, kurā uzkrājas ūdens.

Un tad nāk kārta Latvijas sālsūdeņiem. Šī slāņa biezums Latvijas ziemeļaustrumos, Alūksnes apkaimē, ir apmēram 500 metru, bet virzienā uz Kurzemi slānis kļūst dziļāks un, piemēram, Papē tas ir 1,6–1,8 kilometrus zem mūsu kājām. Šo ūdeni ir dzēris vien retais Latvijā, un domājams, ka diezin vai grib atkārtot šo pieredzi. Sāļu daudzums sasniedz 100–140 gramu uz litru. Tas nozīmē, ka, iztvaicējot litru šāda ūdens, mēs iegūsim pat līdz 140 gramiem sāls. Spainī ūdens jau būtu vairāk nekā kilograms sāls. Šāds ūdens nav dzerams, tas ir pat ne sāļš, bet jau rūgts. Un tik lielā dziļumā valda arī liels spiediens. Pētnieku veiktā urbumā Papē izmērītā ūdens temperatūra bijusi 62,5 grādi – īsts karstais avots, ja vien tas iztecētu zemes virspusē, bet neiztek. Latvijā ir domāts par termālo ūdeņu ieguvu saimnieciskām vajadzībām, bet ar pašreizējām tehnoloģijām tas nav izdevīgi.

Pazemes ūdeņi un avoti Latvijā ir relatīvi maz pētīti. Piemēram, neviens pētnieks nevar pateikt, cik daudz avotu mūsu zemē ir. Igaunijā apzināts nepilns pusotrs tūkstotis, bet kaimiņi lēš, ka viņiem varētu būt ap 15 tūkstošiem avotu. Diezin vai mums ir mazāk. Atliek tikai meklēt. Un Latvijas Universitātes zinātnieki arī aicina to darīt. Nesen iznākusi “Avotu monitoringa rokasgrāmata” (atrodama arī elektroniski: allikad.info) un kopā ar Igaunijas pētniekiem tapusi ērta instrukcija, kā atrast, atpazīt un aprakstīt avotus, kā ziņot pētniekiem.

Re, kā!

Artēziskie avoti (kāpjošie avoti) veidojas spiediena apstākļos, kas pastāv avotu veidojošajā pazemes ūdeņu nesējslānī. Spiediens ierobežotā pazemes ūdeņu nesējslānī (kuru abpusēji ieskauj ūdeni vāji caurlaidīgi sprostslāņi) ir lielāks nekā spiediens ārpus šī nesējslāņa, tāpēc ūdens virzās atslodzes punkta virzienā, kur ir plaisas vai lūzumi augstāk iegulošajā sprostslānī. Artēziskie avoti bieži izplūdes vietā veido ūdenstilpi, kuras gultnē notiek avota “vārīšanās” (novērojama burbuļojoša ūdens izplūde).

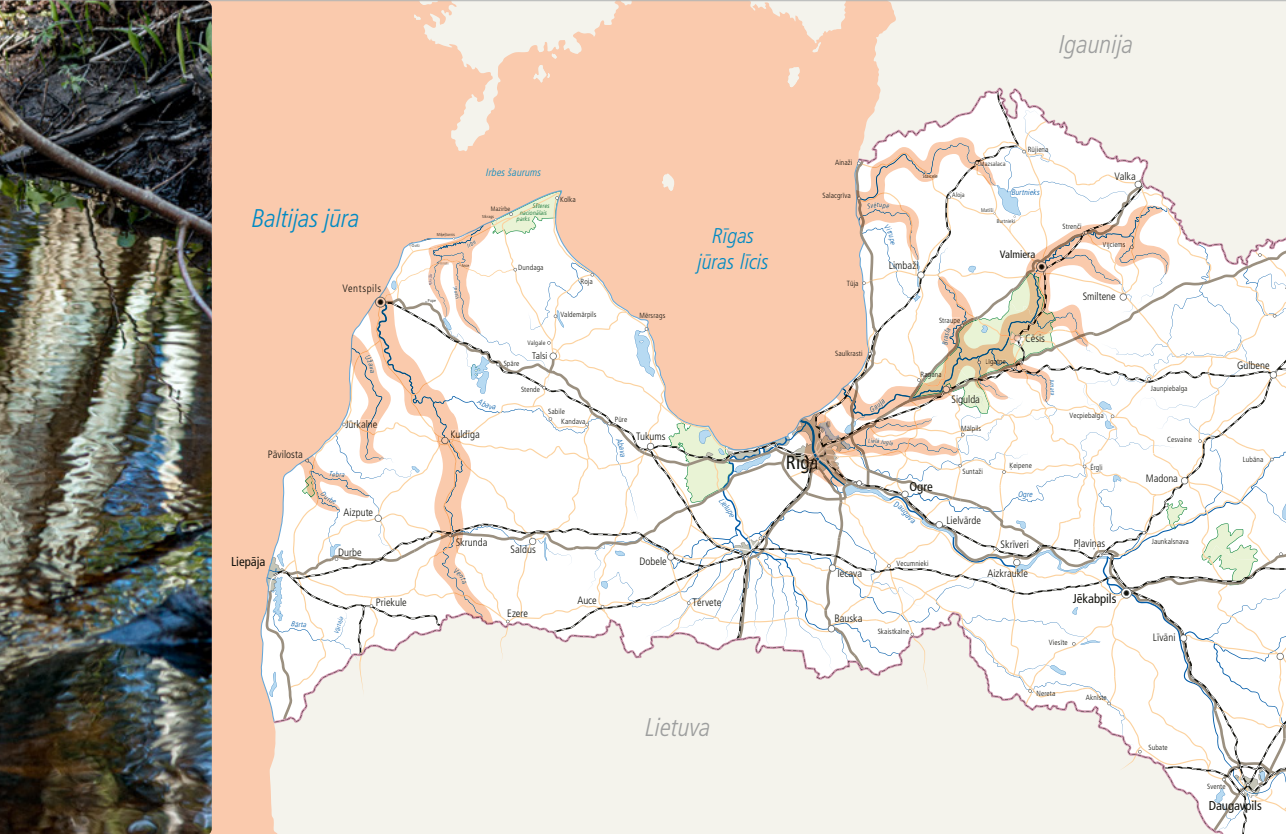

Krastošana un lašupes

Krastošana, kas tautā vēl saukta par krastingu, no vienas puses, ir relatīvi jauns atpūtas veids dabā, jo par to sāka runāt tikai ap 2014. gadu. Taču krastošana nav nekas cits kā pārgājiens gar upi, un tas varētu būt pat viens no senākajiem pārgājienu veidiem, jo tieši upes un to krasti bieži veido dabiskus, kaut grūti izbrienamus, ceļus ar izcilu orientieri – upi. Apmaldīties neiespējami!

Sākotnēji šo pārgājienu veidu īpaši izcēla tieši Gaujas Nacionālā parka aktīvākie ļaudis, pievērojot uzmanību skaistajām un vēl itin mežonīgajām Gaujas pietekām, kas plūst ne tikai caur veciem, skaistiem mežiem, bet mutuļo kalnainajā Gaujas senlejas un Vidzemes augstienes reljefā.

Tieši rudenī Gaujas pietekas ir vēl interesantākas. Un, nē, runa nav par košajām lapu krāsām un Siguldas tuvumu. Lašu nārsts, kas rudenī pilnā sparā norit daudzās no Gaujas pietekām, ir unikāls un ne tik viegli *noķerams* piedzīvojums.

Laša dzīves ceļš nav vienkāršs. Latvijas upēs izšķīlušies lašu mazuļi te paliek 1–3 gadus, tad peld uz jūru, kur barojas un aug augumā vēl 1–4 gadus un tikai tad atgriežas dzimtajā upē uz nārstu. Izdzīvošana līdz nārstam nav viegla – upēs tos apdraud citi plēsēji un malu zvejnieki, savukārt, nonākot jūrā un izaugot lielākiem, tie var nokļūt zvejas tīklos, kur gada lielāko daļu tos legāli drīkst zvejot. Lai apjaustu, cik maz mums lašu atlicis, noder viens skaitlis – 2021. gadā atļautā lašu zvejas kvota Latvijas jūras ūdeņos. Parasti zvejas kvotas mēra tonnās, bet lašiem tas ir konkrēts skaits – 747 laši. Tieši tik daudz ir atļauts nozvejot.

Lašu nārsta migrācija ir viena no dabas mīklām, ko līdz galam nav izdevies izprast. Tāpat kā putnu lidošana uz ziemotnēm tālu Āfrikā un atgriešanās tieši tajā pašā ligzdā pavasarī nav izprasta, arī laša spēja pēc jūrā nodzīvotiem gadiem atrast savas dzimtas upes grīvu un doties pa straumi uz augšu, uz nārsta vietu, ir apbrīnojama.

Noderīgi:

Uzzini vairāk par atbildīgu makšķerēšanu kopā ar "atlaid mammu!"

Rudens pārgājienam gar upi piemērota ir, piemēram, Brasla, Amata un Loja. Smilšakmens atsegumi un izaicinošs reljefs, vienlaikus gar upēm daudzos posmos ir takas, ja nu iet gar pašu ūdensmalu dažviet šķiet pārāk nedroši vai pat neiespējami. Taču šīs upes ir samērā lielas, un novērot lašu nārstu var būt grūtāk. Izcilas ir mazās upītes. Piemēram, Līgatne. Nesen tur pat ierīkota īpaša taka lašu nārsta vērošanai, līdz ar to krastošana var būt ar dažādu grūtības pakāpi. Ir upes, gar kurām ved ierīkotas takas, un arī tā ir krastošana, bet var izvēlēties mežonīgāku, piemēram, maza, strauja un sajūtās kā prom no civilizācijas ir Amatas pieteka Pērļupe netālu no Ieriķiem. Tad gan vajag sagatavoties rūpīgāk. Piemērots apģērbs un apavi, noderēs arī nūjas, jo reljefs Vidzemes mazajām upītēm ir ļoti izteikts, tās veido dziļas gravas, un to krastos ir vēl citas gravas, ko izgrauž pietekas vai nelieli avoti. Var noderēt arī lukturītis, jo, lai gan lašus nārsta laikā nevajadzētu tramdīt un apžilbināt ar starmešiem, īslaicīgi iespīdinot gaismu ūdenī, būs vieglāk atrast nārsta vietas.

Lašu dzīves cikls:

- lašu nārsts un ikru attīstība upē;
- lašu mazuļu dzīves posms upē;
- migrācija uz jūru un pieauguša laša atgriešanās dzimtajā upē, lai nārstotu.

LVM dabas parka glempings – sezonas atklājums!

Šeit priežu meža ielokā līdzās Tērvetes ūdenskrātuvei un LVM dabas parkam Tērvetē atpūtniekiem ir pieejami 3 veidu namiņi – makšķernieku namiņi, glempinga namiņi kokos un pazemes mājas. Komfortablajās glempinga mājās var baudīt laisku atpūtu gan vasarā, gan ziemā, atpūšoties ar ģimeni vai draugu lokā. Savukārt kaislīgākie makšķernieki novērtēs ūdenskrātuves bagātīgos lomus.

Dodoties skatīties lašu nārstu, noteikti nevajag cerēt, ka tā būs pastaiga gar upi, kura mudž no mīlas apsēstām zivīm. Lašu nav tik daudz, un vislabāk pat klusi nogaidīt, piemēram, pusdienojot pie kāda upes posma, kas piemērots nārstam. Kā to atpazīt?

Laši, meklējot labāko nārsta vietu, ik pa laikam ar asti irdina upes gultni, notīrot tās virskārtu. Tādus nelielus, līdz kvadrātmetram lielus, lašu notīrītus laukumiņus sauc par berzēm. Ne visas berzes izrādās gana labas. Pētnieki uzskata, ka zivīm vajadzīgas īpašas ūdens plūsmas un strāvas, tādēļ biežāk laši nārstam izvēlas krāčainākas vietas ar pacelumiem gultnē, piemēram, oju sanesumiem. Ja ieraugāt upes gultnē berzi, tā jau ir gana laba zīme, ka var piestāt. Tas nozīmē, ka lašiem šī vieta šķiet piemērota un izraisa interesi. Veiksmes gadījumā, ja berze lašiem šķiet izcila, mātīte ar asti izrok vairākas bedres, kur iznēsē ap 10 tūkstošiem ikru, vairāki tēviņi piedalās apaugļošanā un pēc tam visi kopīgi bedres aprak.

Tieši beržu attīrīšana, bedru rakšana un pēc tam ikru apbēršana ar grunti un ojiem ir tas, ko mēs meklējam. Zivis nenoliedzami nav pašas inteligentākās būtnes uz zemes, bet ir fantastiski vērot, ka ikdienā šķietami bezrūpīgās un brīvi peldošās zivis pievēršas mērķtiecīgam, labi plānotam un samērā sarežģītam darbiņam.

Parasti laši nārsto oktobra beigās un novembrī, taču būtiski ir laikapstākļi. Nārstam nepieciešams auksts ūdens ar temperatūru 2–6 grādi, tādēļ siltos rudenīgos nārsts var aizkavēties.

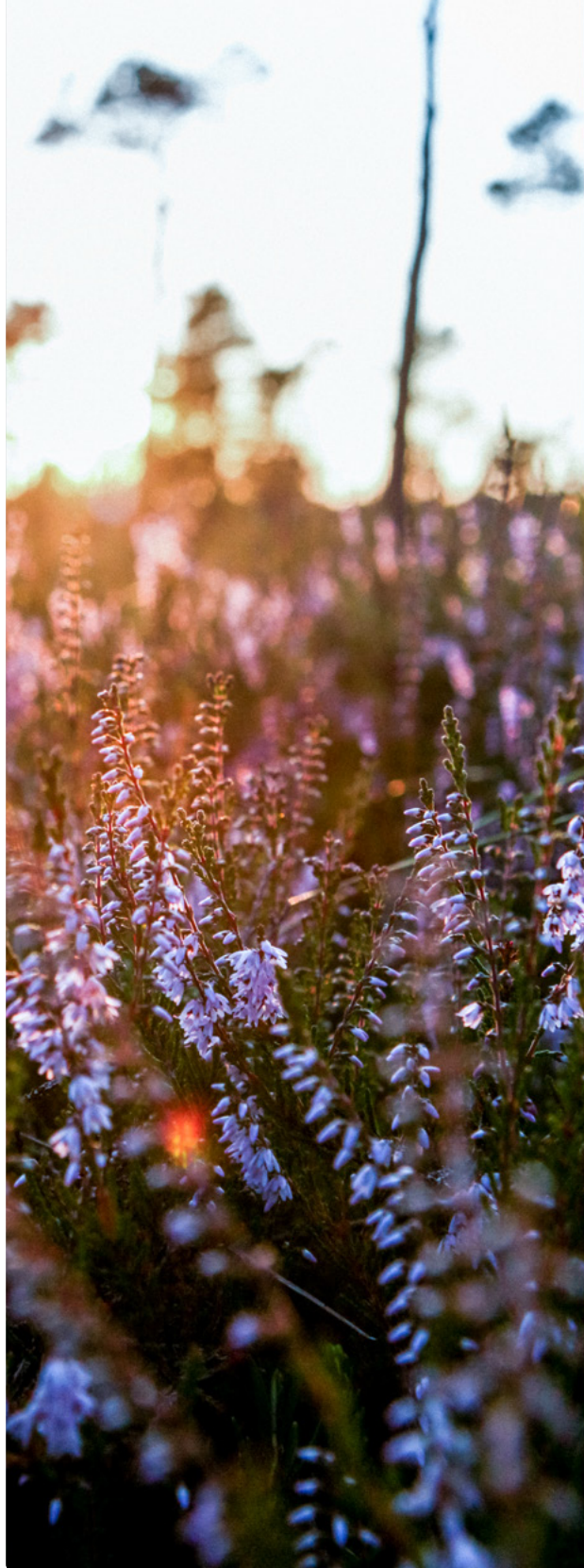

Kristaps Kiziks

Piedzīvojumu organizācija "Purvu bridēji"

Kristaps Kiziks ir idejas par "Purvu bridējiem" autors. Viņš ir purvu pētnieks. Purvu pētniekiem agrāk bieži nācās brist un iestīgt purvos, vācot paraugus un veicot urbumus, taču Kristaps nolēma purvā doties ar sniega korpēm. Tas ne tikai izrādījās noderīgi pētnieku ekspedīcijām, bet nu arī kļuvis par vienu no veidiem, kā jebkurai interesentam iepazīt Latvijas dabu.

Kā atšķiras došanās purvā pētniecības nolūkos no pārgājiena?

Pārgājienos ilgi neuzturamies vienā vietā, jo tik daudz gribas apskatīt, sadzirdēt un sajust, nogaršot pa kādai odziņai vai karstākā laikā atveldzēties purva ezeriņos. Savukārt, dodoties zinātniskās ekspedīcijās, ir jānes smags aprīkojums, jāveic urbumi, jāapraksta paraugi, tie jānofotografē un jāiepako līdžņemšanai, jo tikai laboratorijas apstākļos var uzzināt, kādus noslēpumus glabā purvs, cik sen tas sācis attīstīties, ko savā laikā ir pieredzējis, piemēram, no putekšņiem un makroatliekām var noskaidrot augu valsts maiņu, klimata pārmaiņas un dažkārt konstatēt arī kādu dabas katastrofu. Zinātniskās ekspedīcijās nākas vairākas stundas pavadīt pie viena urbuma, it sevišķi, ja purvs gadījies dziļš, piemēram, 9 līdz 13 metrus.

Kad cilvēkiem jautā, kas ir Latvijas dabas bagātības, bieži atbildēs var dzirdēt – mežs un jūra, bet purvu cilvēki piemin retāk. Kas, tavuprāt, ir Latvijas purvu lielākā vērtība?

Purvi ir neatņemama Latvijas ainavas sastāvdaļa, tikai visbiežāk tos aizsedz neizbrienami meži un krūmāji, kā arī to tuvumā nav ceļu, tāpēc par tiem piemirst. Latvijas purvu lielākā vērtībā ir to dabiskums, šeit kāju sper tikai drosmīgākie. Mežos var sastapt sēņotājus, varbūt kādu pārgājēju cilvēku vai vienkāršus atpūtniekus, turpretī purvā valda klusums un miers. Tikai rudenī var sastapt ogotājus, bet pārējā laikā var baudīt putnu skaņas un maģiskās miglas apskautos rītus. Tādus sūnu purvus kā pie mums var atrast tikai tālāk uz ziemeļiem, bet pārējā Eiropā tie vairs nav sastopami.

Purvs cilvēkiem bieži mēdz asociēties ar kaut ko drūmu, to apvij nostāsti un mīti, kas saistīti ar akačiem, vilkačiem un baisiem notikumiem. Vedot cilvēkus pastaigās pa purvu, kas ir interesantākie mīti, ko nācies dzirdēt?

Mīti rodas no nezināšanas, kā arī daudz ko izdomā, lai mazi bērni nenokļūstu purvā. Protams, akači sevī nevienu neiesūc, patiesībā akacis ir purva ezeriņš ar stabilu krastu, kurā var lieliski atveldzēties. Cilvēkiem bieži vien liekas, ka purvā čum un mudž no čūskām un odiem, bet patiesībā kļajos sūnu purvos tikpat kā nav nedz vienu, nedz otru. Kāpēc tā? Tas skaidrojams ar skābo purva ūdeni, maz barības vielām un citiem sūriem apstākļiem.

Vai tu spēj nošķirt, kad purvā dodies kā pētnieks un kad kā gids un dabas baudītājs?

Manuprāt, tas viss kopā labi saskan, varu gan pats baudīt dabu, gan pastāstīt zināmākus un mazāk zināmus faktus, padalīties ar purva brīšanas un pētniecisko pieredzi. Stāstot iztiek bez svešvārdiem, lai ikvienam būtu skaidrs, kas un kāpēc purvā notiek, rodas un pazūd. Man allaž līdzi ir fotokamera, tāpat arī ierakstu savu maršrutu, lai, atrodot kaut ko vērtīgu, varētu atgriezties un izmantot pētnieciskiem mērķiem.

Tu droši vien esi izstaigājis daudz Latvijas purvus. Kurš ir tavs īpašais?

Man īpaši ir Ziemeļu purvi, kas atrodas uz ziemeļiem no Staiceles un turpinās arī Igaunijā. Jo īpaši Pirtsmeža purvs, kurā bez sniega korpēm ne soli nevajadzētu spert, ko arī pats izbaudīju uz savas ādas, piedaloties pirmajā purva pētnieciskajā ekspedīcijā, kad priekšā aprūkās cinīši, smagais ekipējums vilka uz leju un daži jau bija iestiguši līdz viduklim. Tieši pēc šiem piedzīvojumiem sāku meklēt drošākus pārvietošanās veidus purvos, kas rezultējās ar pārgājienu vadīšanu ar purva/sniega korpēm.

Kas ir purvu pētnieku izaicinājumi un vēl neatrastās atbildes, ko zinātnieki Latvijas purvos pēta?

Pasaulē pašreiz aktuāla ir klimata pārmaiņu pētīšana, un purvi ir lielisks materiāls, kas Latvijas teritorijā saglabā liecības līdz pat pēdējam leduslaikmetam, vajag tikai prast analizēt un izskaidrot. Tāpat arī vēl maz izpētīti ir purva ezeriņi jeb akači, kuru skaits Ķemeru tīrelī ir līdzvērtīgs ierasto ezeru skaitam visā Latvijā kopumā.

NEMĒSLO MEŽĀ! PAR CŪKU PĀRVĒRTĪSIES!

MEŽS IR TERAPIJA

IZRAKSTI
SEV PATS!

NEMĒSLO
MEŽĀ!

MEŽA TERAPIJA NAV PIEMĒROTA
PACIENTIEM AR TIEKSMI ATSTĀT ATKRITUMUS